

توصیه های حفاظتی پیشگیرانه برای اشیاء آلی (ارگانیک) ترجمه: بهزاد منصوری

مجموعه های موزه پارک شامل انواع اشیاء محتوی مواد آلی می باشد . نوع مواد آلی که در اشیاء موجود در این مجموعه ها وجود دارند عبارتند از : چوب ، کاغذ ، پارچه ، چرم و پوست ، پشم ، پر ، شاخ ، استخوان و عاج ، صدف ، علف ، فیبر ، پوست درخت ، لاک و موم. بدون توجه به قدمت یا مبدأ فرهنگی این اشیاء ، اشیایی که دارای مواد آلی هستند نسبت به زوال و نابودی و تخریب ناشی از رطوبت نسبی ، دما ، آلودگی هوا ، میکرو ارگانیسم ها ، حشرات و جوندگان بسیار حساس و غیر مقاوم هستند .

بدلیل حجم بالا ، تنوع زیاد و حساسیت و اهمیت این مجموعه ها ، به کار گیری اقدامات حفاظتی پیشگیرانه موثرترین روش برای حفظ و حراست از آنها می باشد . هدف از این اقدامات فراهم آوردن محیطی ثابت و محافظت کننده و اجتناب از شرایط افزایش تخریب و زوال اشیاء میباشد . دستورالعمل ها و نکات زیر بیان کننده اصول مهم و ضروری برای حفاظت چنین موادی می باشد:

۱ - از محفظه ها و حصار های محافظ استفاده کنید.

نوع اقدامات حفاظتی که توسط یک محفظه مناسب مانند کابینت نگهداری کننده و یا ویتترین نمایش فراهم

می آید اهمیت به سزایی در کاهش نوسانات رطوبت و کاهش تماس آنها با توده های خاک و هجوم میکرو ارگانیسم ها حشرات و جوندگان دارد.

۲ - درجه رطوبت نسبی باید ثابت و مناسب باشد .

رطوبت نسبی باید تا جایی که امکان دارد مورد کنترل قرار گیرد و نوسانات آن به حداقل برسد . درجه و رطوبت نسبی یک مجموعه بر اساس شرایط جوی محلی ، امکانات کنترل شرایط جوی ، شرایط اشیاء ، نوع مواد تشکیل دهنده و به کار رفته در اشیاء رطوبت متعادل محتویات یک شی که سایر اشیاء با آن سازگاری پیدا کرده اند تعیین می گردد.

رطوبت معمول برای مجموعه های متشکل از مواد آلی عبارت است از :

دامنه رطوبت نسبی : ۴۰٪ تا ۵۰٪

نوسانات رطوبت : کمتر از ۵۰٪ از نوسانات مشخص شده در یک دوره ۲۴ ساعته و با تغییرات فصلی کمتر از ۱۵٪

۳ - پرهیز از گرم کردن بیش از اندازه به اشیاء

گرما دادن بیش از اندازه موجب خشک شدن اشیاء آلی شده و حتی ممکن است باعث بروز شکنندگی های برگشت ناپذیر در اشیاء گردد. تغییرات دمایی موجب عدم ثبات در رطوبت نسبی نیز می گردد. نور چراغهای نمایشی ، نور مستقیم خورشید ، نزدیکی به منابع گرمایی نظیر رادیاتور و بخاری از منابع تولید گرما است که به راحتی میتواند موجب آسیب رساندن به مواد آلی گردد که اکثر این مواد با گذشت زمان و افزایش قدمت به گرما حساس می شوند

۴ - خارج کردن آلاینده موجود در هوا و سایر آلاینده ها از مجموعه ها

بخار های صنعتی مانند ترکیبات سولفوری با بسیاری از مواد ارگانیک واکنش می دهند و به این دلیل حتما باید از محیط نگهداری این اشیاء دور گردند. روشهای تهویه و تصفیه هوا که در ساختمانهای محل نگهداری ای اشیاء استفاده می شوند. می باید که به همراه محفظه های حفاظتی استفاده گردند . استفاده از جذب کننده های آلودگی مانند ذغال چوب فعال سازی شده که در بازار نیز موجود می باشد و می تواند به سادگی و آسانی در داخل ویتترین ها و محفظه های نگهداری نصب گردند و همچنین پرهیز از آلودگی مستقیم این اشیاء توسط واکنش گر ها و مواد جلوگیری کننده نظیر پاک کننده ها ، روکش ها و موم ها از اهمیت بسیاری برخوردار است . استفاده از این مواد عمدتا از نظر اقتصادی مقرون به صرفه نیست و ممکن است باعث پیچیده شدن اقدامات حفاظتی بعدی می گردند .

۵ - فراهم آوردن امکانات حفاظت و حمایت فیزیکی برای اشیاء سه بعدی .

اکثر مواد آلی با گذشت زمان انسجام ساختاری خود را از دست می دهند و اغلب نیاز به حمایت های فیزیکی دارند مواد آلی (ارگانیک) چروکیده ، پیچ و تاب خورده و خراب باعث تضعیف وضعی و ایجاد آسیب می شود . به منظور حفظ اشیاء در ویتترین ها و انبار ها می توان از سکو ها و حایل ها استفاده کرد . برای این منظور باید از مواد خنثی و با کیفیت نظیر ورقه های نفت اکریلیک ، تشک ها و دستمال های غیر اسیدی ، پارچه های تمیز و رنگ نشده ، فیبر های پلی استر ، فوم های پلی ایلن استفاده کرد . حفاظ های ساخته شده از ورقه های پلی اتیلن و دستمال های غیر اسیدی ممکن است به منظور جدا سازی اجزای مختلف و جلوگیری از نابودی حاصل از تماس بین مواد غیر مشابه استفاده گردند.

۶ - به طور مرتب اشیاء را مورد بررسی قرار دهید تا آسیب ها و صدمات در حال پیشروی را شناسایی و ثبت کنید .

زوال و تخریب اشیاء ارگانیک چنانچه به طور مرتب مورد بازرسی و بررسی قرار نگیرند و میزان تجزیه شدن آنها ثبت نشود ممکن است که به صورت نا محسوس و بررسی نشده باقی بماند . زمانی که

اشیاء به موزه ها تحویل داده می شوند می بایست که مورد ارزیابی کامل و دقیق قرار گیرند و نتیجه آن ثبت گردد و به عنوان جزئی ثابت از سوابق آنها باشد .

بررسی های دوره ای مانند بررسی افزایش طول شکافها ، افزایش خوردگی سطح با مواد رنگی ، نمونه های آسیب های بیولوژیکی می بایست که به منظور شناسایی آسیب های رو به پیشرفت انجام شوند . این بررسی ها ممکن است در فاصله های زمانی مختلف هفتگی ، ماهانه و یا سالانه باشد که ضد بستگی به شی ، شرایط محیطی و تعداد افراد مورد نیاز برای این کار دارد . بهتر است که از یک شخص متخصص حفاظت اشیاء در انجام بررسی ها و اقدامات نگهداری ای اشیاء به کار گرفته شود . برای اطلاعات بیشتر در این خصوص به کتاب موزه سازمان ملی ، فصل ۳ مراجعه کنید .

۷ - اشیاء را فقط در موارد ضروری و به منظور غبار رویی تمیز کنید.

اشیاء ارگانیک ، چه در داخل ویترین ها و چه در داخل انبار ها ، عمدتاً و به صورت مستمر در معرض گرد و غبار هستند . تمامی انواع گرد و غبار موجب تخریب و نابودی اشیاء می شد . غبار قابل رویت با چشم نیست و بسیار هم ساینده و خورنده و مضر است . خاک هم در واقع توده اجزای جدا شده از سطح اشیاء می باشد که اغلب شامل ذرات ریز از مواد ارگانیک مانند کربن ، دوده ، خاک سیلیس و سایر مواد موجود در هوا می باشد . میزان پاک شونده گی مواد ارگانیک خاکی شکل بستگی دارد به نوع خاک و میزان حساسیت آن شی در مقابل آن . برخی از غبار های موجود در روی سطح اشیاء را نمی توان با استفاده از شیوه های ساده و متداول نظافت زدود و برخی دیگر در هیچ صورتی قابل زدودن نیستند . هر کدام از اشیاء می بایست که به صورت مجزا توسط افراد متخصص مورد ارزیابی و باز رسی قرار گیرند .

استثنائات امور نظافت

اشیاء موزه های که دچار آسیب های بسیاری هستند را نمی توان با استفاده از شیوه های معمولی تمیز نمود . سطوح از بین رفته می بایست که ثبت و حفاظت شوند تا از انجام نظافت های بعدی جلوگیری شود . وقتی که به تزئینات روی یک شی بسیار زیاد و ظریف باشد ، نظافت آنها می بایست که توسط یک متخصص انجام شود .

مطالعه بر روی انباشت خاک که در طول استفاده از یک شی به وجود می آید و نشان دهنده استفاده تاریخی از آن

شی می باشد با از اشیایی که در زمانی جدید تر مورد استفاده قرار گرفته اند به صورت مجزا و جدا انجام می شود.

اعمال چنین تمایزی در گاهی از موارد بسیار دشوار است و نیازمند به نظرات کارشناسی است . باید بسیار دقت کرد که انباشته های تاریخی را از بین نبرد چرا که ارزش اطلاعاتی آنها بسیار بیشتر از خود شیء در حال تخریب و نابودی می باشد . به عنوان یک نمونه از این موارد می توان به آرد گنرم چسبیدن به سطوح داخلی سید عروسی ناواجو اشاره کرد .

علاوه بر آن می بایست برای تهیه قالب های اصلی از اشیاء مجوز صادر گردد. این اشیاء سالهای زیادی در معرض ترشحات بدن ، رنگ ، و... قرار داشتند و می بایست که به دلایل زیبا شناسی و اطلاعاتی به دقت محافظت گردند. به عنوان یک نمونه از این مورد می توان به رنگ بدن اطراف یقه پیراهن رقص اشاره کرد .

این روشها به دو دسته تقسیم می شوند : شیمیایی و مکانیکی . به هیچ وجه توصیه نمی شود که اعضای سازمان از روشهای پر خطر شیمیایی که شامل استفاده از واکنشگرها ، حلالها ، شوینده ها و لک برها است استفاده کنند و در صورت استفاده از چنین شیوه های حتماً باید از یک متخصص در این خصوص استفاده کرد .

شیوه های نظافت در دو نوبت باید استفاده شوند : ۱- وقتی که یک شی تحویل داده می شود و قبل از این که به نمایش گذاشته شود و یا در انبار نگهداری شود . ۲- بعد از انجام بازرسی که بخشی از برنامه های ثابت حفاظتی مرمتی است .

شیوه های زیر می توانند توسط افراد متخصص و آموزش دیده به کار گرفته شوند و نیاز به ثبت دقیق مراحل آن نیز می باشد.

۱- جارو کشیدن

ذرات موجود در هوا به راحتی می توانند توسط جازو برقی زده شوند . این شیوه چنانچه با دقت استفاده گردد، مطمئن ترین شیوه نظافت است. برای توضیحات اطلاعات بیشتر به ضمیمه □ از کتاب موزه سازمان مراجعه کنید .

ابزار : صفحات نمایشی پلاستیکی : جارو برقی با قطعات قابل تنظیم یا سویچ رنو سنات ، فیلترهای هوا با کیفیت بالا و موثر؛ این فیلترها امکان جذب کوچکترین ذرات را هم دارند و از بازگشت آنها به داخل محیط جلوگیری می کنند .

احتیاط: صفحات نمایشی مادامی که عمل جارو کشی انجام شود از اشیاء محافظت می کند اما حرکت آن می تواند موجب ساییدگی شود . سطوح ورقه شده و شل ممکن است با تماس صفحه نمایش و یا در اثر جارو کشی جدا شوند .

۲ - غبار روبی
غبار روبی با استفاده از برسهای نرم می تواند بسیار موثر و مفید باشد . هر زمان که ممکن است در جایی دور از اشیاء داخل جارو برقی را برس کشیده تا از نشست خاک بر روی اشیاء جلوگیری شود .
ابزار : برسهای ساخته شده از موی شتر در اندازه های مختلف
احتیاط : غبار به مانند یک ساینده عمل می کند . هر زمان که یک شی برس کشی شود ممکن است که مواد سطح آن جدا شوند. برس کشی همچنین خطر از بین بردن و جدا ساختن اجزای ظریف روی سطح را افزایش میدهد.

۳ - هوای فشرده
نظافت با هوای فشرده می بایست که در خارج از محدوده مجموعه انجام شود . در غیر این صورت غبار در اطراف پخش خواهد شد. این شیوه از پر خطر ترین شیوه هاست و زمانی باید استفاده گردد که امکان نظافت با جارو وجود ندارد.
ابزار : کمپرسور ، حوضچه هوا ؛ نازل هوای فشرده
احتیاط : وقتی که فشار هوا زیاد باشد ممکن است که قطعات شل و ظریف از شی جدا گردند.

منبع:

Conservation Recommendations for Organic Objects, Conserve O Gran, No. 113, July Toby, Rafael. Preventive
۱۹۹۲